

Musikkopprøret: Kvinnebevegelsens betydning for norsk pop og rock

Skal vi peke ut forhold som har styrket kvinnelige utøveres posisjon i det rytmiske musikkfeltet som musikere og låtskrivere i løpet av de siste 20-30 årene, kommer vi neppe utenom visse deler av kvinnebevegelsens aksjonismepolitikk.

Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek © Fotograf:

Visegruppa Amtmannens Døtre i fjernsynsstudio i september 1975. Fra venstre: Mina Badendyck, Tina Austad, Bente Gjeving, Mette Grindstad, Kjersti Martinsen, Ruth Eckhoff og Hege Rimestad., Foto: Arbeiderbladet, Eier: Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek.

Om forfatteren

▼

Anne Lorentzen (1963-2013) var kjønnsforsker, komponist, musiker og sanger. Hun tok doktorgraden i 2009 på avhandlingen *Fra «syngedame» til produsent: performativitet og musikalsk forfatterskap i det personlige prosjektstudioet*, Universitetet i Oslo.

En viktig faktor for kvinners rolle innen musikken er naturligvis kvinnebevegelsen og venstresida samstemte credo om å bekjempe kommersialismen gjennom å gjøre ting selv, slik det ble artikulert tidlig på 1970-tallet.

Dette avstedkom en omfattende kulturell aktivisme innenfor både teater, film, litteratur og musikk. Viser og kampsanger fikk en sentral betydning, noe som også må tilskrives den posisjonen folkinspirerte artister som Bob Dylan, Joan Baez og Joni Mitchell fikk i den amerikanske antikrigsbevegelsen. I Norge blomstret viseklubbene, og frem stod talentfulle unge kvinnelige gitarister og sangere som Kristin Berglund, tydelig inspirert av singer-songwriter-rollen som i denne perioden vokste frem som den kanskje mest aksepterte og respekterte karrierevegen for kvinnelig musikere i det rytmiske musikkfeltet.

Nye feministiske kvinneband

I kjølvannet av den nye kvinnebevegelsen oppstod det imidlertid også en rekke kvinnebaserte band som for eksempel Reis Kjerringa, Jazzmin, Rødstrupene, Heksa, Rosa Lux, Femina Vulgaris og Gatejentene, med Amtmandens Døtre og Kjerringrokk som de kanskje mest kjente. Disse gruppene ble ved siden av teatergrupper som Livets Mangfold, Aurora, Perleporten og Lisbeth Nypan teateret, samlende punkter i kvinnebevegelsen, ettersom de fremførte musikk og teater med en klar feministisk appell.

Den feministiske vendingen bidro imidlertid også til en periode med større åpenhet generelt overfor det feministiske prosjektet.

Like viktig var det imidlertid at utøverne endelig fikk en scene med et publikum som var entusiastiske både over musikken og det kvinnepolitiske budskapet, og at kvinnesaken endelig begynte å svinge, som Lone Hansen skrev i [Kvinnens Årbok i 1976](#). Den feministiske vendingen bidro imidlertid også til en periode med større åpenhet generelt overfor det feministiske prosjektet, og det ble etablert flere rockeband i denne perioden med både mannlige og kvinnelige musikere.

Flere av våre mest fremtredende kvinnelige musikere og artister etablerte seg på denne tiden, deriblant Hege Rimestad fra Amtmandens Døtre og Anne Grete Preus, som begge spilte i gruppa Veslefrikk. Mot slutten av 1970-tallet var det imidlertid enda flere band med både kvinnelige og mannlige medlemmer som gjorde seg gjeldende, deriblant Folque, Nøkken og Ny Von, med «den harde dama» fra nord, Marit Mathiesen i spissen.

Sistnevnte gav i 1980 ut sin første solo-plate *Tenk Om*, en plate hun i et intervju med bladet Kvinnefront beskrev som en kvinnepolitisk plate, ettersom alle sangene handlet om jenter og deres liv:

– *Det viktigste med kvinnekampen er å styrke jenters selvtillit slik at de kan gjøre det de har lyst til uten å la seg stoppe av noe eller noen, slo Mathiesen fast, mens hun fremholdt Turid Pedersen (Nøkken og Veslefrikk), Joan Armatrading, Aretha Franklin og Dolly Parton som sine musikalske forbilder, ettersom de alle hadde gått mye lenger enn å være bare syngedamer.*

Hege Rimestad beskrev på sin side effekten av de nye impulsene slik:

– *Jeg tror det var en blanding av politiske strømninger og at guttene erfarte at de syntes det var litt kult å ha med jenter, at det ble litt annen tone, eller et litt annet miljø. At noen av dem kan bli litt lei av det der – når det bare var gutter med.*

Kvinnemusikk på plate er en viktig del av kvinnekampen, mente bandet Kjerringrokk. Her i forbindelse med lanseringen av albumet Kjerringrokk i 1975. Foto: Allkunne levande leksikon

Kvinnekulturfestivalen i 1979

Den kreative og aktivistiske ånden i denne perioden gjorde at Norge i juni 1979 - noen år etter svenskene og danskene - endelig fikk sin egen kvinnekulturfestival, en festival som trolig har hatt stor betydning for rekrutteringen av kvinnelige rockemusikere i Norge.

Festivalen som ble avholdt i Oslo kom til etter et initiativ fra blant annet Rita Westvik og Hege Rimestad, og bød på alt fra rockekurs, politiske møter, litteratur, teater, dans og konserter både på Club 7, Kvinnehuset, Kalvøya og på Munch-museet (sistnevnte var en konsert med verker av kvinnelige klassiske komponister).

Den kreative og aktivistiske ånden i denne perioden gjorde at Norge i juni 1979 - noen år etter svenskene og danskene - endelig fikk sin egen kvinnekulturfestival, en festival som trolig har hatt stor betydning for rekrutteringen av kvinnelige rockemusikere i Norge.

Det ble satt sammen et band spesielt for konserten på Kalvøya bestående av blant annet Marit Mathiesen, Hege Rimestad og Anne Grete Preus.

Aksjon Kvinne Kultur Senter (AKKS)

Hege Rimestad var overrasket over at ikke eksemplets makt fikk enda flere jenter til begynte å spille, og da aktivitetene i regi av musikkgruppa ved festivalen skapte et overskudd på ca. 80 000 kroner, lot det seg gjøre å realisere idéen om å etablere et kvinnekultursenter hvor jenter på mer permanent skulle kunne gå på kurs, lære å spille, og ha et lokale å øve i.

Prosjektet som i begynnelsen ble kalt Aksjon Kvinne Kultur Senter (AKKS) ble etablert i 1982, men har de siste årene bare gått under navnet AKKS.

Selv om aktivitetsnivået i AKKS har vært variabel over tid, har organisasjonen vist seg forbausende levedyktig, tatt i betraktning de økonomiske vilkårene den i mange perioder har vært prisgitt. Foruten Oslo, finnes det i dag AKKS-avdelinger i både Bergen, Trondheim, Stavanger og Tromsø. Kjernepunktet i AKKS er fortsatt instrumentopplæring, men opplæringen omfatter nå også kurs i lyd- og lysteknikk, DJ-ing, musikk på data og låtskriverkurs, samt relevante tema som booking og management.

I år 2001 hadde AKKS 450 elever fordelt på 93 kurs og seminarer, både innen tradisjonelle musikkformer og mer moderne musikkuttrykk. I 1992 startet AKKS plateselskapet Stiff Nipples Records, for å vise bredden og synliggjøre kvinnelige musikere. I 1993 kom den første utgivelsen Stiff Nipples Vol 1, og i 1999 kom oppfølgeren Stiff Nipples Vol 2.

Les også [Mer enn en «syngedame»](#) på Kilden kjønnsforskning.no.

Se også

- [Kvinnekultur](#)
- [«Reis kjerringa» og spill sjøl! Fra Kvinnens årbok 1976](#)

Kilder

- Hansen, Lone (1976): Reis kjerringa og spill sjøl. Kvinnens Årbok, Pax.
- Haukaa, Runa (1981): Mangfoldets dilemma. KjerringRåd nr 1.
- Kvinnefront nr 6, 1980; Æ vil være fri. Intervju med Marit Mathiesen fra Tromsø.
- Larsen, Leif Johan (2002): Populærmusikkens tekster. I: Populærmusikken i kulturpolitikken. Norsk Kulturråd, Rapport nr 30.
- Lorentzen, Anne (2000): Rock som diskursiv praksis. Hovedoppgave ved Sosiologisk institutt, Bergen.
- Shuker, Roy (2001): Understanding popular music. Routledge, London and New York.
- Sirene, nr 2, 1979: Norge får sin kvinnefestival!
- Willy b (1999): I dovregubbens hall vol. 1. En samling essays om norsk rock og rock i Norge. Aschehoug, Oslo.
- Årsrapport AKKS Norge, 2001.

KUNST OG KULTUR 1970-TALLETS KVINNEKAMP

Av Anne Lorentzen, 2003

Last ned | Del

Meldinger ved utskriftstidspunkt 22. oktober 2026, kl. 23.23 CEST

Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.